

Nr 1 y

Utrikesutskottets yttrande över motion i anledning av propositionen 1973: 90 med förslag till ny regeringsform och ny riksdagsordning m. m.

Till konstitutionsutskottet

Genom beslut den 27 april 1973 har konstitutionsutskottet hemställt om utrikesutskottets yttrande över motionen 1973: 1876 av herr Boo m. fl. (c) i anledning av propositionen 1973: 90 med förslag till ny regeringsform och ny riksdagsordning m. m.

I nämnda motion föreslås "att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 90 beslutar att tionde kap. 1 § i en ny regeringsform skall ha följande lydelse: 'Riket skall sträva efter att främja fred och mellanfolkligt samarbete samt den internationella rättsordningens utveckling. Utrikespolitiken bygger på alliansfrihet i fred för att säkerställa neutralitet i krig' samt vidta de följdändringar i samma kapitel enligt propositionens förslag som nämns i motionen".

Motionärerna framhåller att det föreligger enighet om målsättningen för den svenska utrikespolitiken: att genom alliansfrihet i fred verka för neutralitet i krig. Motionärerna anför två skäl varför en särskild deklaration om freds- och neutralitetspolitiken som grundval för vårt lands utrikespolitik bör införas i en ny författning. Dels skulle en sådan förklaring utgöra en upplysning inte bara gentemot svenska medborgare utan även gentemot andra. I förhållande till andra stater och utländska medborgare kan en deklaration om den svenska utrikespolitiken ha en särskild betydelse. Dels skulle en dylik deklaration kunna åstadkomma en bättre balans i den nya författningen, som enligt föreliggande förslag skall innehålla ett helt kapitel om krig och krigsfara. Motionärerna ifrågasätter inte behovet av dessa bestämmelser men anser att de bör balanseras ideologiskt med ett utrikespolitiskt målsättningsstadgande som slår fast att vi strävar efter fred och, om detta ej kan nås, efter neutralitet i krig.

Utrikesutskottet vill erinra om att Sverige genom sitt inträde i Förenta nationerna har förpliktat sig att handla i enlighet med världsorganisationens stadga. FN:s centrala syfte är att upprätthålla internationell fred och säkerhet. Medlemsstaterna har åtagit sig att lösa internationella tvister med fredliga medel samt att avhålla sig från hot om eller bruk av våld. De skall lämna FN allt bistånd i varje åtgärd som organisationen företar i överensstämmelse med stadgan samt avhålla sig från att lämna bistånd åt någon stat, mot vilken FN vidtar förebyggande åtgärder eller tvångsåtgärder.

Medlemsstaterna är sålunda förpliktade att godta och verkställa säkerhetsrådets beslut när det gäller upprätthållande av internationell fred och säkerhet, däribland beslut om sanktioner mot en fredsstörare i enlighet med stadgans kapitel VII. Medlemskapet i FN medför därigenom inskränkningar i Sveriges handlingsfrihet i vad avser iakttagandet av neutralitet i internationella konflikter.

FN-stadgan fastslår vidare principer för internationell samverkan vid lösande av problem av ekonomisk, social, kulturell eller humanitär art samt för internationellt samarbete syftande till främjande av aktningen för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter.

Strävandena att främja fred och mellanfolkligt samarbete samt den internationella rättsordningens utveckling kännetecknar sedan mycket länge Sveriges politik. De bygger på en enig folkopinion. Därför är det också en självklarhet för Sverige att uppfylla sina åtaganden som FN-medlem. Enligt utskottets bedömning är det från utrikespolitisk synpunkt överflödigt att i grundlagen införa ett stadgande om att riket skall sträva efter att främja fred och mellanfolkligt samarbete samt den internationella rättsordningens utveckling.

Det råder enighet om att vårt lands möjlighet att stå utanför krig och allvarliga konflikter bäst främjas genom en alliansfri politik, som inriktas på att möjliggöra neutralitet i ett framtida krig.

Riksdagen har år 1956 (UU 1956: 3) avvisat förslag om att regeringen skulle avge en formell neutralitetsförsäkran — en sådan befanns onödig, då den svenska neutralitetspolitiken var på alla håll väl känd och hade rönt växande förståelse och respekt.

Utrikesutskottet finner att läget är oförändrat i dessa avseenden.

Förslaget i motionen 1973: 1876 om att grundlagsfästa den svenska neutraliteten finner utskottet med hänsyn till riksdagens tidigare uttalande inte lämpligt. En sådan åtgärd skulle kunna misstolkas och eventuellt ge upphov till föreställningen att den svenska utrikespolitikens inriktning satts i fråga.

Utskottet avstyrker, mot bakgrund av det som här anförts, att ett stadgande av den lydelse som föreslagits i motionen 1973: 1876 införes i en ny regeringsform.

Stockholm den 15 maj 1973

På utrikesutskottets vägnar:

ARNE GEIJER

Närvarande: herrar Arne Geijer i Stockholm (s), Dahln (fp), Bengtson i Jönköping (c), fru Lewén-Eliasson (s), herrar Adamsson (s), Johansson i Jönköping (s), Wirmark (fp), Palm (s), Korpås (c), Göransson (s), Turesson (m), Hellström (s), fru Nilsson i Kristianstad (c) och herr Andersson i Örträsk (s).

Avvikande mening

av herrar Bengtson i Jönköping (c) och Korpås (c) samt fru Nilsson i Kristianstad (c) som anser att utskottets yttrande från och med det stycke som på s. 1 börjar med "Utrikesutskottet vill" bort ha följande lydelse:

Då Kungl. Maj:t i förslaget till ny regeringsform infört målsättningsparagrafer för rikets förpliktelser mot de egna medborgarna, finner utskottet det motiverat, att också de grunddrag i den svenska utrikespolitiken som motionen 1973: 1876 behandlar, förankras i regeringsformen.

